

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Esityksen yleiset tavoitteet ovat oikeansuuntaisia, ja esitys onnistuu palauttamaan sosiaalityötä ja -ohjausta sosiaalityön ydintehtävän äärelle. Erityisesti muutos mahdollistaa asiantuntijatyön kehittämistä kohti rinnalla kulkevaa sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta, konkreettista tukea ja sosiaalihuollon ydintä. On kannatettavaa, että painopiste siirtyy henkilön tilanteen ymmärtämiseen ja kohtaavaan, ammatilliseen työhön. Tämä on oikea kehityssuunta, vaikka samanaikaisesti hyvinvointialueen näkökulmasta huolestuttavaa on resurssien ja rahoituksen riittävyys tämän toteuttamiseen. Uudistus näyttäytyy näin osin ristiriitaisena: asiakastyön vaatimukset kasvavat, mutta taloudelliset edellytykset heikkenevät. Uudistusta ei siten ole hyvinvointialueen näkökulmasta mahdollista toteuttaa säästötoimenpiteenä, jollaiseksi se on tarkoitettu.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää huolensa toimeenpanoon liittyvistä riskeistä, jotka liittyvät hyvinvointialueen rahoituksen vähenemiseen yhdistettynä toimintaympäristön muihin muutoksiin, jollaisia ovat esimerkiksi sosiaaliturvaan viime vuosien aikana tehdyt heikennykset ja niiden vaikutukset ihmisten elämäntilanteisiin ja sosiaalihuollon tarpeisiin.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Ehdotukset tukevat tavoitetta sosiaalihuollon vahvistamisesta oikea-aikaiseen tuen tarpeiden tunnistamiseen ja vastaamiseen.

Työskentelyn kohdentaminen arvioinnista konkreettiseen tuen antamiseen ja työskentelyyn ovat tarkoituksenmukaisia muutoksia. Tavoitteiden ja säästöjen toteutumisesta haastaa kuitenkin lyhyt toimeenpano-aika ja taloudelliset vaikutukset, jotka eivät ole Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen arvion mukaan kaikilta osin saavutettavissa olevia ehdotetuilla muutoksilla.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Hyvinvointialue pitää kannatettavana, että säännöksellä täsmennetään erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan määrittelyä siten, että se koskee lähtökohtaisesti sosiaalihuollon asiakkaita, joiden sosiaalihuollon saaminen ja käyttäminen voivat vaarantua heidän olosuhteidensa vuoksi. Hyvinvointialue pitää myös tärkeänä, että säännöksessä korostetaan erityisen tuen merkitystä. Nykytilassa hyvinvointialueen arvion mukaan varsin paljon on keskitytty siihen, kuka on erityistä tukea tarvitseva henkilö, mutta vähemmän siihen, millaista tukea asiakas tarvitsee. Säännösmuotoilu on edelleen varsin tulkinnanvarainen sekä erityistä tukea tarvitsevan sosiaalihuollon asiakkaan että erityistä tukea tarvitsevan lapsen osalta.

Hyvinvointialue pitää myönteisenä, että erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan kynnys asettuu esityksen mukaan melko korkealle. Kannatettavana hyvinvointialue pitää myös sitä, että erityistä tukea tarvitsevana asiakkaana ei pidettäisi henkilöä, jonka tuen tarve liittyy korkeaan ikään. Tärkeää on kuitenkin huolehtia, että ikääntyneet saavat tarvitsemansa palvelut, ja heillä on käytettävissä sosiaalityöntekijän työpanos, kun heidän mahdollisuutensa käyttää ja saada sosiaalihuoltoa vaarantuvat muista kuin ikääntymisestä liittyvistä syistä.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Hyvinvoinnin edistäminen poikkihallinnollisena työnä on tarpeellista. On kannatettavaa, että hyvinvoinnin edistämistyön merkitystä korostetaan ja sen toteuttamista selkeytetään. Esityksestä ilmenee tarkoituksenmukaisella tavalla hyvinvointialueen rooli antaa neuvontaa ja ohjausta erityisesti henkilöille, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen liittyy erityisiä hyvinvointia uhkaavia tekijöitä.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen vahvistaminen ammatillisena asiantuntijatyönä on kannatettavaa, mutta ehdotukset eivät hyvinvointialueen näkökulmasta näyttäyty vähenevillä resursseilla toteuttamiskelpoisina. Sosiaaliohjaajan tehtävä määrittyy säännösehdotuksessa rinnalla kulkevana lähityönä. Tällä hetkellä hyvinvointialueella työskentelee virkasuhteisia sosiaaliohjaajia, jotka tukevat asiakkaita sosiaaliohjauksen keinoin sekä koordinoivat asiakkaidensa palveluiden kokonaisuuksia. Hyvinvointialue ei pidä realistisena, että sosiaaliohjaajan työpanos etenkin vähenevällä rahoituksella pystyisi painottumaan ensisijaisesti rinnalla kulkevaan toiminnalliseen tukeen, vaikka hyvinvointialue tunnistaakin, että asiakkaat hyötyvät myös tämänkaltaisesta sosiaalihuollon tuesta.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Perhetyön, tehostetun perhetyön ja perhekuntoutuksen kokoaminen yhdeksi palveluksi on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Kasvatus- ja perheneuvonnan kokoaminen samaan kokonaisuuteen vaatii enemmän tarkastelua ja kansallista ohjausta. Riskinä esityksessä on, että uusi lapsiperhepalvelu muodostaa epätasälliseksi kokonaispalveluksi eikä lopulta selkeytä tai joustavoita palvelun järjestämistä asiakkaan tuen tarpeiden mukaisesti. Mikäli säännös tulisi voimaan tällaisenaan, tarvittaisiin kansallista toimeenpanon tukea siihen, miten säännöstä tulisi käytännössä soveltaa.

Tukea tarjoavien palveluiden kokoaminen saman lainkohdan alle selkeyttää tilannetta asiakkaan näkökulmasta, poistaa palveluiden välillä olevia mahdollisia raja-aitoja, vähentää tarvetta toistuviin ja päällekkäisiin arviointeihin ja vähentää ammattilaisten tekemää päällekkäistä työtä.

Hyvinvointialueella on havaittu, että ympärivuorokautisen perhekuntoutuksen ja ehdotetun lapsiperhepalvelun (entinen tehostettu perhetyö) raja on joissakin tilanteissa hiuksen hieno. Palvelu voi vaihtua raskaasta kevyempään hyvin lyhyellä aikajänteellä. Tästä näkökulmasta ympärivuorokautisesta perhekuntoutuksesta voitaisiin myös säätää sosiaalihuoltolaissa, jolloin lapsi olisi sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa. Lapsiperheiden kotipalvelu olisi voitu myös sisällyttää osaksi lapsiperhepalvelua,

Riskinä on, että lapsiperhepalvelusta muotoutuu tällaisenaan hallitsematon palvelukokonaisuus: säännös on hyvinvointialueen näkökulmasta täsmentymätön siitä näkökulmasta, että tällaisella sääntelyperustalla esimerkiksi palvelun hankkiminen ostopalveluna on haastavaa palvelun sisällön sekä koulutusvaatimusten näkökulmasta. Vaarana on, että hyvinvointialueet toteuttavat palvelua varsin eri tavoin, jolloin asiakkaiden palvelu vaihtelee hyvinvointialueittain eikä täten tue vaikuttavuuden seurantaan, yhdenvertaisuutta tai kustannusvertailua. Esitys heikentää myös

tilastollista vertailtavuutta. Kiinnostavaa myös on, miten lupa- ja valvontaviranomainen rekisteröi toimintaa.

Taloudellisen tuen suhde täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen edellyttää täsmentämistä.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Esitetty uusi palvelu, työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuki, kokoaa vanhan lainsäädännön eri palveluja yhden kokonaisuuden alle ja kirkastaa sosiaalihuollon roolia ennen kaikkea osallisuuden mahdollistajana. Näin hyvinvointialueen näkökulmasta sosiaalihuolto palautuu perimmäiseen tehtäväänsä pitääkseen kaikkia kansalaiset mukana ja työllisyyden ja työllistymisen edistäminen nimenomaan työvoimaviranomaisen ydintehtävänä korostuu. Samalla voisi nähdä, että päällekkäinen työn tekeminen poistuu. Edelleen tulee tarkastella TYM-toiminnan rakentumista yhteisenä palveluna, mutta siten, että sen asiakkuuteen ohjautuvat todellakin vain ne asiakkaat, joiden osalta tehdään aidosti yhteistä työtä.

Kokonaisuutena tältä koskevin osin ehdotus on kannatettava. Suuressa kuvassa huoli liittyy siihen, onko työllisyysalueilla tässä hetkessä tarjota riittävästi ja monimuotoisia ensisijaisia palveluja asiakkailleen sekä mitä ovat ne valtakunnallisesti edistettävät toimenpiteet ja työllisyyspolitiikka ylipäätään, joilla työllisyystilannetta saataisiin korjattua.

Kokonaisuutena riskinä on, että esityksessä oletettu merkittävää asiakasmäärän väheneminen ei toteudu, koska samanaikaisesti uusi palvelu: 1) perusteluihin kirjattuna laajentaa kohderyhmää yhtäkkisesti (ikäraja 15–75 v.) 2) madaltaa ohjautumiskynnystä/laajentaa kohderyhmää etuussidonnaisuuden poistuessa ja 3) kytkeytyy työttömyysturvan velvoitteiden purkamiseen hyvin kevyellä osallistumismäärällä (yksi kerta viikossa kuuden kalenteriviikon ajalta purkaa työssäolovelvoitteen). Hyvinvointialueen arvion mukaan nämä tekijät pikemminkin voivat lisätä palvelun kysyntää yhdistyneenä kiristyneeseen työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään kuin vähentävät sitä.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue esittää, että esitystä täsmennettäisiin seuraavin osin:

Alle 18- vuotias on lain mukaan oppivelvollinen ja tästä näkökulmasta he kuuluvat ensisijaisesti kuntien sivistys- ja koulutoimen toimenpiteiden alle. Oppivelvollisuuden myötä kuntiin on kehitetty toimivia tukitoimia nuorille sekä etsivän nuorisotyön palvelut ovat kunnissa varsin laajasti

käytettävissä. Uuden palvelun tarjoaminen 15–17-vuotiaille lisäisi päällekkäistä työtä. Toisaalta taas näiden palvelujen laajentaminen yli 65-vuotiaisiin on taloudellisesti kestävämpiä. Taloudellisiin säästötavoitteisiin ei tulla pääsemään, mikäli toimintakyvyn ja osallisuuden tukea pitäisi tarjota myös 65 vuotta täyttäneille mutta alle 76-vuotiaille. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ehdottaa, että hallituksen esityksen perusteluissa tarkennettaisiin, että hyvinvointialueet voisivat itse päättää toiminnan laajuudesta.

17 a § 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi: ”Työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä. Tämä ei kuitenkaan koske työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä annettavaa tukea ja ohjausta”.

Pykälän perusteluissa tätä avataan siten, että ”työtoimintaa ei saisi ostaa yritykseltä. Koska työtoiminnassa olisi kysymys toiminnasta, jota ei tehdä työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa, ei toimintaa olisi tarkoituksenmukaista järjestää yrityksessä, jonka toiminta perustuu taloudellisen voiton tuottamiseen. Työtoiminnan ohjaukseen ja valmennukseen liittyvää palvelua voisi kuitenkin ostaa myös yritykseltä.”

Pykälälunonnoksessa käytetään siis käsitteitä hankkia, ostaa ja järjestää. Vähintäänkin säännöstä voisi tarkentaa siten, että työtoiminnan järjestäminen kielletään kokonaan yrityksessä. Hankkiminen ja ostaminen viittaa liiaksi siihen, että raha ei saa vaihtaa omistajaa, mutta ilman korvausta hyvinvointialueelle tai että hyvinvointialue maksaa yritykselle, palvelua voitaisiinkin järjestää.

Perinteisesti varsinkin kehitysvammaisten työtoimintaa (VPL § 27) mukaista työtoimintaa, mutta myös vanhan SHL (1982) § 27e mukaista työtoimintaa on jossain määrin järjestetty avotyötoimintana yrityksessä. Tämä on tullut kyseeseen silloin kun vammaisella henkilöllä on ollut tähän kyvykkyyttä ja se on asiakkaan näkökulmasta ollut tarkoituksenmukaista. Palvelu on useimmiten järjestetty palvelujatkumona esim. toimintakeskuksessa toteutettavalle työtoiminnalle, kun toimintakeskustyö ei ole enää riittävästi palvelut asiakasta eikä avoimilla työmarkkinoilla ole ollut asiakkaalle sopivaa työtä tarjolla. Tällöin hyvinvointialue on itse tuottanut työtoimintaan tukea ja ohjausta ja kun taas yritys on antanut tehtävät ja hoitanut lähityöohjauksen. Tämä palvelumuoto on ollut monelle vammaiselle mielekäs ja tuottanut molemmin puolin hyvää ja toisaalta edellyttänyt myös yritykseltä panostamista.

Jotakin onnistumisia on myös todennettavissa sen suhteen, että avotyötoimintana alkanut palvelu on saatu neuvoteltua yrityksen kanssa osa-aikatyösuhteeksi eläkkeellä olevalle vammaiselle henkilölle.

Näkemyksemme mukaan tämän toimintamuodon (avotyötoiminta yrityksessä) rajaaminen kokonaan kuitenkin heikentää palveluvalikkoa ja lisää entisestään alati kasvavaa painetta toimintakeskusten, hyvinvointialueiden tilojen ja ohjausresurssin kasvattamiselle. Väärinkäyttöä voitaisiin ehkäistä lisäämällä tämän osalta määräaikauskriteeri (työtoimintaa voidaan erityisissä tapauksissa

järjestää yrityksissä enintään 6 kk:tta kerrallaan osapäiväisesti), jolloin hyvinvointialueen velvollisuus olisi aktiivisesti pyrkiä hakemaan muita ratkaisuja asiakkaan palvelutarpeeseen.

Toimeentulotuen myöntäminen ja/tai sosiaalihuoltolain liikkumisen tuen palvelun hyödyntäminen matkoihin osallistumisen äärelle on kannatettavaa. Sen sijaan kirjaus siitä, että palveluun osallistumista voitaisiin tukea toiminnan yhteydessä tarjottavalla edullisella aterialla on yksitällisenä esimerkkinä liian korostuva. Yhdenvertaisuuden vuoksi ateria tulisi tällöin tarjota kaikille toimintaan osallistuville ja tällöin yksittäisen aterian kustannukset nousevat kuljetuksineen toimintayksikköihin suuriksi.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Lakiesityksessä tulisi selkeyttää henkilökohtaisen keskustelun merkitystä jo alkuvaiheen neuvonnassa ja ohjauksessa, ennen sosiaalihuollon asiakkuuden käynnistymistä ja tuen tarpeen arvioinnin aloittamista. Alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen vahvistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Terveystuon ammatillisen osaamisen hyödyntäminen ohjauksessa ja neuvonnassa sekä tuen tarpeen arvioinnissa on kuitenkin varmistettava.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Monialaisen yhteistyön roolia ja läheisverkoston kartoittamista tulisi korostaa jo henkilökohtaisen keskustelun vaiheessa. Tämä mahdollistaisi tuen tarpeiden tunnistamisen varhaisemmassa vaiheessa ja ehkäisi palveluiden ulkopuolelle jäämistä.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää lähtökohtaisesti kannatettavana, että omatyöntekijä pitäisi nimetä vain, jos se on asiakkaan tuen tarpeisiin vastaamisen kannalta tarpeellista. Tämä keventäisi hyvinvointialueen hallinnollista taakkaa erityisesti episodisten ja lyhytaikaisten asiakkuuksien osalta: osalle asiakkaista riittää esimerkiksi asiointi ohjaus- ja neuvontapalveluissa tai jokin yksittäinen lyhytaikainen palvelu. Hyvinvointialue pitää tarkoituksenmukaisena, ettei jatkossa näille asiakkaille tarvitsisi enää nimetä omatyöntekijää, ellei se muutoin ole tarpeellista. Tähän liittyy kuitenkin toimeenpanon riskejä, sillä säännöllistä sosiaalihuollon tukea saavilla asiakkailla on useimmiten tarve pysyvään vastuutyöntekijään eli omatyöntekijään.

Asiakassuunnitelman osalta hyvinvointialue pitää varsin tulkinnanvaraisena asiakassuunnitelman laatimiseen liittyvän velvollisuuden keventämistä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue arvioi, ettei asiakassuunnitelmien laatimisesta vapaudu siinä määrin työaikaa tai resursseja, että esityksessä arvioidut kustannussäästöt voisi syntyä.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Asiakkaan tilanne ei hyvinvointialueen arvion mukaan helpotu teknisellä muutoksella lastensuojelulain piiristä sosiaalihuoltolain alaiseen toimintaan. Tässä korostuu uudistuvan lainsäädännön onnistunut toimeenpano. Hyvinvointialueilla tehtävät ratkaisut ovat näin kriittisen tärkeitä, ja hyvinvointialueet tarvitsevat tämän tehtävän toteuttamiseksi sisältöohjausta.

Hyvinvointialue esittää, että mitoituksesta poikkeamisen perusteet tulisi rajata nykyistä tarkemmin.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Hyvinvointialue pitää kuitenkin esitystä osin haastavana toimeenpantavaksi, koska sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät painottuvat vahvasti rakenteellisiin ja koordinoiviin rooleihin. Tällöin on olemassa riski, ettei sosiaalityöntekijälle jää riittäviä edellytyksiä toteuttaa asiakkaiden kanssa tehtävää tavoitteellista lähityötä, joka kuitenkin esityksessä tunnustetaan sosiaalihuollon ydintehtäväksi ja joka on sosiaalityön vaikuttavuuden ja muutostyön keskeinen osa. Tätä yhdyspintaa olisi tarpeen selkeyttää viimeistään toimeenpanovaiheessa. Toimeenpanoa haastaa myös se, että säännöksessä esitetyt sisällöt ovat tulkinnanvaraisia ja kontekstiin sidottuja. Sosiaalityöntekijän erityisiin tehtäviin sisältyy hyvinvointialueen näkemyksen mukaan ristiriita, joka liittyy kohtaavan ja suhdeperustaisen sosiaalityön toteuttamisen tavoitteluun sekä sosiaalityöntekijä erityisiin tehtäviin, jotka vaikuttavat luonteeltaan osin myös välittömästä asiakastyöstä kauempana olevilta koordinointi- ja erityisasiantuntijatehtäviltä.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan roolin määrittely vahvistaa sosiaalihuollon kehittämisen, laillisuuteen, laatuun ja integraatioon liittyviä vastuita hyvinvointialueella.

Säännös tukee ja vahvistaa sosiaalihuollon johtamista tasavertaisena terveydenhuollon rinnalla. Säännös on kannatettava, esitys selkeä ja toteutettavissa oleva.

Hyvinvointialueella tulee kuitenkin olla mahdollisuus päättää itsenäisesti tehtävän järjestämisestä organisaatiossa. Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan tulee voida toimia myös palvelutuotannosta vastaavana tai siitä riippumattomana viranhaltijana hyvinvointialueiden tarpeiden mukaisesti.

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue arvioi, ettei kirjaamisen keventäminen tule johtamaan esityksessä arvioituihin säästöihin. Kirjaamisen keventäminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa, mutta hyvinvointialueen arvion mukaan esitys ei anna edellytyksiä toteuttaa tavoitetta siten, että se saisi aikaan merkittäviä kustannussäästöjä. Esityksessä on ristiriita sosiaalihuollon tiedontuotantoon liittyvien tavoitteiden ja esityksen asiakastietojen kirjaamisen keventämisen välillä. Sosiaalihuollon kirjaamisen tulisi jatkossakin Kanta-kirjaamisen vaatimukset. Kirjaamisen keventäminen tulee aiheuttamaan hyvinvointialueille ICT-kustannuksia.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Asiakasmaksuihin kohdennettavien muutosten osalta on huomioitava, että tulee yhä enemmän ihmisiä, joiden asiakasmaksuja tulee alentaa tai asiakasmaksuista vapauttaa. Asiakasmaksualennus ja -vapautuspäätösten tekeminen vie työaika ja resursseja. Tämä lisätyö tulisi huomioida taloudellisia vaikutuksia koskevassa laskelmassa. Asiakasmaksualennus- ja -vapautushakemusten määrään niitä kasvattavasti vaikuttavat myös sosiaaliturvaetuuksiin viime vuosien aikana tehdyt leikkaukset sekä terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

Sosiaalihuoltolain nykyisen 29 a §:n 1 momentin kumoaminen on kannatettava. Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tiivis yhteistyö terveydenhuollon päivystyksen kanssa on tärkeää, mutta tämä antaa hyvinvointialueelle mahdollisuuden organisoida työn tarkoituksenmukaisella tavalla.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää kannatettavana lastenvalvojan tehtäväkuvan kokoamista yhteen pykälään. Lapsen edun näkökulman painottaminen lastenvalvojan tehtävässä muodostaa sopimuksen laatimisesta tulee prosessi yhden asiointikäynnin sijaan ja korostaa lapsen osallisuutta prosessissa. Tämä on lähtökohtaisesti kannatettavaa.

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Säästötavoite on hyvinvointialueen arvion mukaan epärealistinen. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan avoimeksi jää, mistä tosiasialliset säästöt tulevat. Esimerkiksi kirjaamiseen liittyvillä muutoksilla ei todennäköisesti synny ennustettuja säästöjä arvioidun mukaisesti. Kustannusvaikutusten arvioinnista ei ilmene, että esityksessä olisi arvioitu sitä, paljonko lisää työaikaa suhdeperustaiseen, rinnalla kulkevaan ja pitkäjänteiseen sosiaalityöhön ja sosiaalihjaukseen kuluu. Käytännössä säästöjen saavuttamiseksi hyvinvointialueiden olisi luovuttava osasta sosiaalihuollon henkilöstöstä, mikä käytännössä saattaa tehdä suhdeperustaisen sosiaalityön mahdottomaksi ja näin vesittää uudistukseen sisältyvän hyvän tavoitteen sosiaalityön ja sosiaalihjauksen vahvistamisesta sosiaalihuollon ydintehtävänä. Uudistuksessa on sanoitettu hyviä ja kannatettavia elementtejä, mutta hyvinvointialue arvioi, ettei tavoitteita voida saavuttaa arvioiduissa talouden reunaehdoissa.

Jotta säästöt toteutuisivat ennakoidusti, muutos tulisi toteuttaa pidemmällä aikavälillä. Kustannusarvioihin liittyy huomattavaa epävarmuutta ja osin epärealistisuutta. Vaarana on, että säästöt kohdentuvat varhaisen vaiheen palveluihin, mikä osaltaan voi lisätä korjaavien palveluiden (esim. lastensuojelun sijaishuolto) kustannuksia.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esitysluonnos sisältää tunnistettujakin riskejä siitä, että palvelutarve saattaa siirtyä muualle sosiaali- ja terveydenhuoltoon, jolloin tosiasiallista kustannusvaikuttavuutta ei synny.

Penninkangas Tanja
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue - Lausunnon antaa Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialueen aluehallitus (ALUEH 11.5.2026 § 147). Ennen

aluehallituksen käsittelyä lausunto on käsitelty myös sosiaalipalveluiden ja hyvinvointialueen johtoryhmissä.